

**БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТЄ СЕРЕДОВИЩЕ В НУШ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

Стаття присвячена актуальній проблемі створення безпечного освітнього середовища в Новій українській школі (НУШ) в умовах військового стану, акцентуючи увагу на фізичній та психологічній безпеці учнів. Проаналізовано концептуальні підходи до забезпечення психологічної, фізичної та емоційної безпеки учнів у сучасних школах. Розглядаються чинники, що впливають на формування комфортного навчального простору, а також роль педагогічного колективу, адміністрації шкіл та учнів у підтримці здорового і сприятливого клімату в умовах військового стану.

Ключові слова: безпечне освітнє середовище, Нова українська школа, здоров'язбережувальні технології, військовий стан, психологічний комфорт.

The article is devoted to the actual problem of creating a safe educational environment in the New Ukrainian School (NUS) under martial law, focusing on the physical and psychological safety of students. Conceptual approaches to ensuring the psychological, physical and emotional safety of students in modern schools are analyzed. Factors affecting the formation of a comfortable learning space are considered, as well as the role of the teaching staff, school administration and students in maintaining a healthy and favorable climate in the conditions of martial law.

Key words: safe educational environment, New Ukrainian school, health-saving technologies, martial law, psychological comfort.

Створення безпечного освітнього середовища є ключовим завданням сучасної освіти, особливо в умовах реформування, яке впроваджує Нова українська школа (НУШ) в умовах військового стану. Безпека в освітньому процесі охоплює не лише фізичні аспекти, але й психологічний та емоційний комфорт учнів, що є критичним для їхнього розвитку і успішності. В умовах НУШ акцент робиться на створенні такого навчального простору, який забезпечує всебічний розвиток дитини і відповідає потребам сучасного суспільства.

В умовах військового стану особливо важливо забезпечити безпечне освітнє середовище в Новій українській школі (НУШ). Це включає як фізичну безпеку, так і психологічну підтримку учнів. Освітні заклади повинні бути оснащені укриттями та засобами першої допомоги для екстрених ситуацій. Вчителі мають проходити спеціальні тренінги щодо дій під час надзвичайних подій та надання психологічної допомоги дітям. Важливу роль відіграє також інформування учнів та батьків про безпечну

поведінку у кризових ситуаціях. Психологічна підтримка учнів допомагає зменшити рівень тривожності та стресу, спричинених воєнними діями [4].

Освітня реформа в Україні спрямована на створення навчальних закладів, де кожен учень матиме можливість розвиватися у безпечному та комфортному середовищі. Як зазначає науковець Лук'янченко М.І.: **«Термін «безпечне освітнє середовище» в контексті Нової української школи (НУШ) означає комплекс умов, створених у навчальному закладі для забезпечення фізичного, психологічного та емоційного захисту дітей. Це середовище, в якому учні можуть вільно навчатися, розвиватися, почуватися захищеними, а також мати можливість самовираження та взаємодії без страху за своє фізичне чи емоційне здоров'я»** [3, с. 125].

Проблема безпеки в школі в умовах військового стану охоплює не лише забезпечення належної інфраструктури, але й формування психологічного клімату, який сприяє розвитку особистості та створенню гармонійних стосунків між учнями і вчителями. Забезпечення безпечного середовища стає ще актуальнішим в умовах сучасних викликів, пов'язаних із інклюзією, війною та психологічними проблемами, що виникають у дітей різного віку. НУШ прагне створити таке середовище, яке враховує індивідуальні потреби кожної дитини, сприяє її соціалізації та саморозвитку.

Науковці досліджували різні аспекти створення безпечного середовища. Гаркуша С. В. у своїй роботі акцентує увагу на впровадженні здоров'язбережувальних технологій, що є важливим для фізичного та психологічного розвитку учнів [1, с. 81]. Лук'янченко М. І. досліджує педагогічні аспекти формування здорового освітнього простору, а Сироватко О. С. звертає увагу на підходи до формування здоров'язберігаючого середовища в закладах освіти. Захаренко О. А. у своїх роботах звертає увагу на етичні та моральні аспекти виховання у школі, що є невід'ємною частиною безпечного середовища [2, с. 33].

Безпечне освітнє середовище є ключовою умовою для гармонійного розвитку особистості учнів у Новій українській школі. Воно включає фізичний, психологічний та соціальний аспекти, кожен з яких відіграє важливу роль у забезпеченні комфортних умов для навчання. Створення такого середовища вимагає інтегрованого підходу, що включає сучасну інфраструктуру, підтримку емоційного стану дітей та соціалізацію через інклюзію. Сосновенко Н.В. та Горленко В.М. у своїй статті виділяють три аспекти безпечного освітнього середовища:

1. Фізична безпека передбачає наявність належної інфраструктури, що відповідає сучасним стандартам: зручні класи, бомбосховища, доступ до медичної допомоги, ергономічне освітлення та меблі. Важливим аспектом є також забезпечення санітарно-гігієнічних норм, що є обов'язковими для всіх освітніх закладів. Здоров'язбережувальні технології сприяють зменшенню ризиків для здоров'я учнів, зокрема через впровадження спеціальних фізичних вправ, дотримання режиму дня та контроль за фізичною активністю.

2. Психологічний аспект безпеки включає психологічний комфорт учнів, що є критично важливим для успішного навчання та розвитку, особливо в умовах військового стану. Позитивний емоційний клімат у класі, підтримка вчителів, ефективна комунікація з учнями та батьками, попередження конфліктних ситуацій – усе це сприяє створенню середовища, де дитина може почуватися безпечно та комфортно. Психологічне здоров'я дітей також включає роботу з шкільними психологами та педагогами, які повинні своєчасно виявляти проблеми, пов'язані з емоційним станом дітей, і надавати необхідну допомогу. Це особливо важливо для дітей, що зазнають труднощів у навчанні, або дітей, що пережили стресові ситуації.

3. Соціальний аспект безпеки НУШ передбачає активне залучення учнів до процесу формування освітнього середовища. Інклюзія та підтримка різноманітних соціальних ініціатив у школі сприяють створенню атмосфери взаємоповаги та взаємодопомоги. Діти вчаться працювати в команді, вирішувати конфлікти та поважати думки інших.

Виходячи з проаналізованого матеріалу ми зробили висновок, що згідно з вищезазначеними науковцями: «безпечне освітнє середовище є основою для всебічного розвитку учнів у Новій українській школі» [4, с. 334]. Забезпечення фізичної безпеки через інфраструктуру та здоров'язбережувальні технології сприяє зміцненню здоров'я школярів. Психологічний комфорт забезпечується через підтримку емоційного стану та створення позитивного клімату у класі. Соціальний аспект, зокрема інклюзія, дозволяє кожній дитині почуватися частиною спільноти та успішно інтегруватися в освітнє середовище [4].

Безпечне освітнє середовище в Новій українській школі є ключовим чинником успішного навчання та розвитку учнів в умовах війни. Формування такого середовища вимагає скоординованої взаємодії між учнями, вчителями та адміністрацією. Важливо забезпечити гармонійне поєднання фізичної, психологічної та соціальної безпеки, що дозволяє кожному учаснику навчального процесу реалізувати свій потенціал. Далі нами було висвітлено роль учасників освітнього процесу в створенні безпечного освітнього середовища:

1. Роль дитини: учні є центральною ланкою в процесі формування безпечного освітнього середовища. Вони мають бути активними учасниками цього процесу, залучаючись до соціальних ініціатив, навчальних проєктів та інклюзивних програм. Важливо, щоб діти відчували свою відповідальність за збереження безпечного простору в класі, поважали права інших і вміли співпрацювати. Навички роботи в команді, вміння вирішувати конфлікти та налагоджувати позитивну взаємодію з однокласниками допомагають формувати безпечне та комфортне середовище.

Роль вчителя: вчитель є ключовою фігурою в процесі створення психологічного комфорту та підтримки емоційного здоров'я дітей. Його роль полягає у тому, щоб підтримувати відкриту комунікацію, своєчасно

виявляти можливі проблеми в емоційному стані учнів, допомагати їм долати труднощі та стресові ситуації. Вчитель також відповідає за формування позитивного клімату у класі, попередження конфліктів та створення атмосфери довіри і взаємоповаги. Важливим завданням вчителя є забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, включаючи дітей з особливими освітніми потребами.

Роль адміністрації: адміністрація школи відіграє вирішальну роль у забезпеченні фізичної безпеки освітнього простору. Вони відповідають за організацію інфраструктури, що включає ергономічні меблі, належне освітлення та доступ до медичної допомоги. Окрім цього, адміністрація повинна забезпечувати дотримання санітарно-гігієнічних норм та впроваджувати здоров'язбережувальні технології в освітній процес. Крім фізичних аспектів, адміністрація також повинна підтримувати вчителів у створенні психологічно безпечного середовища та впровадженні інклюзивних практик.

Роль кожного учасника освітнього процесу — учня, вчителя та адміністрації — є взаємозалежною у створенні безпечного освітнього середовища в Новій українській школі [4]. Учні, залучаючись до соціальної взаємодії, вчителі, підтримуючи емоційний стан дітей, та адміністрація, яка забезпечує фізичну безпеку і розвиток інфраструктури, спільно формують простір, де кожен відчуває себе комфортно та захищено.

Отже, реалізація безпечного освітнього середовища є провідним завданням -яке впроваджує Нова українська школа (НУШ) в умовах війни. Таке середовище охоплює не тільки фізичні аспекти, але й також психологічний та соціальний. Створення безпечного освітнього середовища в Новій українській школі вимагає тісної взаємодії між учнями, вчителями та адміністрацією. Кожен з них відіграє важливу роль у створенні умов, що сприяють фізичній, психологічній та соціальній безпеці, формуючи комфортний простір для всебічного розвитку дітей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаркуша С. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретико-методичний аспект: монографія. Чернівці: Видавець Лозовий В. М., 2014. 392 с.
2. Захаренко О. А. Слово до нащадків. Київ: СПД Богданова А. М., 2006. 215 с.
3. Лук'янченко М. І. Педагогіка здоров'я: теорія і практика: монографія. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. 348 с.
4. Сосновенко Н.В., Горленко В.М. Психологічно безпечне освітнє середовище ЗЗСО. Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. С. 332-335.

Науковий керівник кандидатка педагогічних наук, доцентка Горлова А.В.